

# לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך ל, תשלי"ט



האקדמיה ללשון העברית  
מוגן בזכויות יוצרים

— גם בעברית לפני החלטתו של ממשל המאנדאט בשנת 1920.

פרופ' אלי צור משיב:

טבעי הדבר, פי יהודים דוברי לשונות אירופה קראו לארץ-ישראל בשם הלועזי השגור בלשונות דיבורם. ואין תמה, ששם זה הסתנן פאן וכאן אפילו למאמרו של סופר עברי. הרי אפילו חז"ל, שהקפידו על השם ארץ-ישראל, לא נמנעו מלהיוקק פעם-פעמיים לפינוי הלועזי שבימיהם, פלסטיני.

ברם כאשר כתב אחד העם או בן נר באקראי פלשתינה (ודווקא בכתיב זה, פדרך המשכילים שהיו להוטים אחר צורות "מקראיות"), לא התפון לדחות בכך את השם העברי ארץ-ישראל. לא כן פקידי המאנדאט הבריטי, שאימצו להם את יצור הכלאיים המשכילי התימהוני "פלשתינה" ועשוהו שם "עברי" רשמי במקום ארץ-ישראל, שנגנו ונפסל. וההבדל בין אלה לאלה גדול ובעל משמעות.

ואשר להרברט סמול, הנה בתמימותו לא תמיד ירד לסוף בונותיהם של "עוזריו", כפי שרמו אף מר לוביש בצדק.

אלפ"א

## בין העברה להעברה

ב'לשוננו לעם' קונטרס ז-ח, תשל"ח, עמ' מז-מח, מעיר נתן מארק על השימוש המוטעה "הרב העביר דברי הלכה", "המורה העביר שיעור". לדעתו מקורו בידיש: "על קריאת שניים מקרא ואחד תרגום אומרים 'מעביר זיין די סדרה'". ולא היא: 'מעביר זיין די

סדרה' (או 'מעביר סדרה ויין') משמעו: לעבור על הסדרה — ביטוי עברי ביסודו, וכן מצאנו: "לא עברתי על הפרשה" (שמות רבה מ, א); "זה תלמיד שאינו רגיל במשנתו... אעפ"כ עובר הוא וחוזר ומברר תלמודו" (שהש"ר ה, יא). וזה שאומרים: עברתי על הספר — כלומר: קראתי או למדתי את הספר. ומה שאומרים מעביר, בהפעיל, במקום עובר, בקל, הרי זה שימוש לשון שכיח במקורותינו: "אין מעבירין על האוכלין" (עירובין סד ע"ב; רש"י: המוצא אוכלין בדרך אינו רשאי לעבור עליהן ולהניחן); "כל המעביר על מידותיו" (רה"ש יז ע"א); "אין מעבירין על המידות" (יומא לג ע"א; רש"י: הפוגע במצוה לא יעבור ממנה). ועוד ועוד.

המעיר מביא דוגמאות לאישוש הנחתו, כי הלשון עבר, העביר משמעה: מיתה, סילוק, ביטול, ומתעלם מהוראתה העיקרית: עבירה והעברה ממקום למקום. כבר בדוגמה הראשונה, שהוא מביא מתפילת ונתנה תוקף "כמה יעברון", שמשמעו 'כמה יעברו מן העולם', לא ירד לסופה של אותה תפילה: "מעביר צאנו תחת שבטו", היינו העברה פפשיטה, לא מיתה, לא סילוק ולא ביטול.

אכן, השימוש המוטעה "העביר שיעור" מתורגם מידיש: "דורכפירן": והוא מוטעה, מפני שהלומד עובר על שיעורו (ואין השיעור עובר עליו), וממילא אין מעבירים את השיעור (אלא, לכל היותר, את התלמיד).

ואשר לביטוי "העביר חוק בפנסת", אף הוא מתורגם ומקור הביטוי בכך, שדרפוש של חוק להיות מועבר בדיוני הפנסת מקריאה לקריאה עד לקבלתו בהצבעה הסופית.

---

1. בידיש: דורכפירן; באנגלית: to pass (the law), וכדומה בלשונות אחרות.